

De basis van co-creatie

Het traject dat je gaat lopen, is een co-creatietraject. Maar voor je eraan begint, geven we je eerst wat basiskennis mee over co-creatie.

Inhoud

Wat is co-creatie?	3
Wat is co-creatie niet?	3
Verschil met participatie	3
Wanneer co-creatie?	4
10 principes van co-creatie	5
Aandachtspunten tijdens co-creatie	6
Werkvormen om de co-creatie vorm te geven	7
Deelnemers rekruteren	8
Meer weten over co-creatie?	9

Wat is co-creatie?

Volgens Wikipedia is co-creatie:

“een vorm van samenwerking waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van dit proces, zoals een plan, advies of product. Kenmerken van co-creatie zijn dialoog, 'common ground', enthousiasme, daadkracht en focus op resultaat. Voorwaarden voor succesvolle co-creatie zijn gelijkwaardigheid van de deelnemers, wederkerigheid, openheid en vertrouwen.”

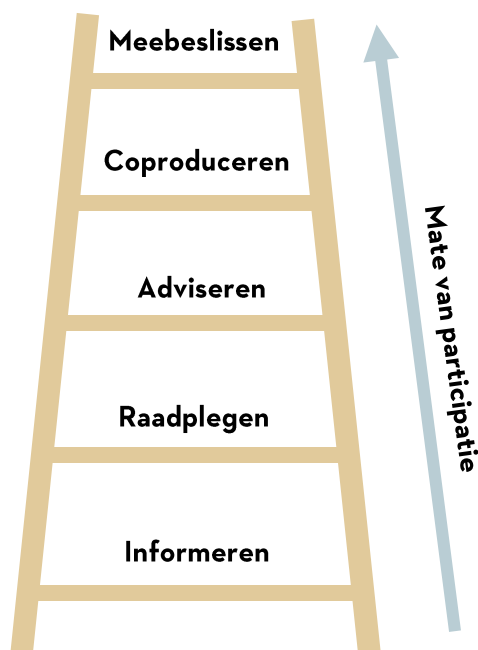
In [deze video wordt co-creatie kort](#) uitgelegd.

Wat is co-creatie niet?

- ▶ Jij of een beperkte groep van ‘experten’ bedenkt alles en anderen voeren uit.
- ▶ Anderen gebruiken om jouw ideeën door te drukken. Of om je ideeën te bevestigen.
- ▶ De doelgroep als proefpersonen gebruiken.
- ▶ Alle oplossingen bij de doelgroep leggen.
Co-creatie is een samenwerking tussen alle betrokkenen.
- ▶ Alles regelen en de groep pas nadien informeren.
Co-creatie vereist openheid en transparantie. Als informatie wordt achtergehouden of niet gedeeld, kan dit leiden tot wantrouwen en conflicten.

Verskil met participatie

Co-creatie is niet hetzelfde als participatie. Dat laatste gaat veel breder. Bij co-creatie wordt er samen beslist en worden de acties samen uitgevoerd. Alle betrokkenen zijn evenwaardig. Participatie kan op verschillende momenten tijdens een project (van bij de aanvraag tot aan de evaluatie). En kan op verschillende manieren. De participatieladder hieronder geeft ze weer. Zo kan je de doelgroep informeren, kan je ideeën afkloppen bij de doelgroep of hen raadplegen over bepaalde onderwerpen. Ook dat is participatie, maar geen co-creatie.

Wanneer co-creatie?

Het is niet de bedoeling te co-creëren om te co-creëren. Co-creatie dient om een probleem op te lossen waarvoor nog geen oplossing is of waarvoor de oplossing niet goed werkt in een bepaalde situatie. Door de doelgroep te betrekken, wordt het probleem beter begrepen, komen er unieke inzichten naar boven en kunnen er creatieve en op maat gemaakte oplossingen worden gevonden.

**Wees je ervan bewust: tijdens
een co-creatieproces loopt
het soms niet zoals je
verwacht. Dat is oké.**

---

10 principes van co-creatie

Deze 10 principes vatten co-creatie goed samen. Toets je handelen tijdens het traject af aan deze principes.

1. **We doen het samen.** Alle betrokkenen mogen meedenken, meedoen en meebeslissen. Niet pas halverwege of aan het eind, maar vanaf het begin.
2. **We gaan uit van de ervaringen van mensen.** We praten niet óver de mensen om wie het gaat, maar mét die mensen. Zij hebben kennis die anderen niet hebben.
3. **We zorgen dat iedereen mee kan doen.** We willen dat iedereen begrijpt wat de bedoeling is. Onze aanpakken zijn voor iedereen makkelijk toegankelijk. Zo zorgen we dat iedereen op de één of andere manier kan bijdragen.
4. **We passen ons aan.** Ook in de manier waarop we samenwerken. We zorgen dat oplossingen aansluiten bij wat mensen nodig hebben. Het delen van ervaringen kan spanning veroorzaken. Daar hebben we aandacht voor.
5. **We proberen dingen uit.** Weinig nieuwe dingen gaan in één keer goed. Als iets niet goed gaat, steunen we elkaar en proberen we het opnieuw. We vieren successen en leren van elkaar.
6. **We kijken goed of onze ideeën kloppen.** Vaak hebben we onze eigen ideeën over wat mensen helpt. Bijvoorbeeld over hun gezondheid. We vragen aan betrokkenen: kloppen onze ideeën wel? En hoe denk jij hierover?
7. **We zijn creatief.** Om elkaar te leren begrijpen, gebruiken we niet alleen woorden, maar ook beelden. We gebruiken onze fantasie. Zo komen we op nieuwe, verrassende ideeën.
8. **We hebben een open houding.** We luisteren heel goed naar elkaar. We staan open voor nieuwe ideeën voordat we verder gaan.
9. **We gaan goed met elkaar om.** We werken aan een sfeer van vertrouwen en gelijkheid. Dat doen we door iedereen die meewerkt iets terug te geven, op welke manier dan ook.
10. **We maken het leuk!** We doen wat mensen persoonlijk motiveert en energie geeft. We willen natuurlijk resultaten zien, maar we mogen ook speels omgaan met ideeën.

Bron: Pharos: Wijkaanpak Rookvrij Leven voor iedereen

Aandachtspunten tijdens co-creatie

Tijdens je co-creatief traject zijn er enkele aandachtspunten waar je rekening mee moet houden. Daardoor verhoog je de kans op een succesvol en inclusief traject.

Betrek een diverse groep mensen bij het traject. Denk daarbij aan buurtbewoners van verschillende leeftijden, etniciteit, sociaaleconomische status, geloofsbeschouwing, familiesamenstelling, ... Co-creatie doe je samen. Door een diverse groep te betrekken, krijg je vernieuwendere oplossingen. Enkele richtvragen om de diversiteit te verhogen:

- Wie zit er nog niet rond de tafel en waarom?
- Zijn er nog andere mensen betrokken dan alleen de meest gemotiveerden?
- Welke barrières zijn er om deel te nemen? Ga zelf naar de mensen toe i.p.v. hen naar jou te laten komen.
- Welke tools kunnen we gebruiken om bepaalde doelgroepen te bereiken en te betrekken?
- Zijn er sleutelpersonen binnen een bepaalde doelgroep die we moeten betrekken?

Denk na over de impact van diversiteit in de groep, want soms kan een groep van uniforme mensen net meer empowerend zijn dan wanneer machtsstructuren ook weerspiegeld worden in de co-creatiesessies. Bijvoorbeeld, soms is het beter om een jongere niet tegenover 'de burgemeester' te zetten. De jongere gaat dan misschien het gevoel hebben dat hij niet vrijuit kan spreken.

Ga voor open communicatie. Communiceer duidelijk en transparant. Bekijk daarbij wie welk belang en macht heeft. Iedereen heeft namelijk een rol in het proces. Sommigen vertegenwoordigen bijvoorbeeld een bepaalde organisatie of beheren de budgetten die naar het traject gaan. Benoem dit dan ook. Geef aan dat ook al heeft iedereen een rol, er als team gewerkt wordt. Geef ook een beetje informatie mee over het topic roken. Deze informatie kan je vinden op de website onder "[waarom werken rond roken in de buurt?](#)"

Maak duidelijke afspraken. Het is belangrijk om elkaar te respecteren, te luisteren naar de ander en ieders expertise te erkennen. Door duidelijke afspraken te maken, creëer je een kader. Je kan hiervoor de 10 principes gebruiken. Duid iemand aan om deze afspraken te bewaken. Denk ook even na wat te doen als iemand de afspraken niet nakomt. Mag deze persoon het traject dan nog blijven volgen? Bespreek dit ook open.

Wees toegankelijk als facilitator en creëer ruimte voor mensen. Voor sommigen is deelnemen aan dit traject een uitdaging. Steek energie in het opbouwen van een vertrouwensrelatie en het begrijpen van de deelnemers. Het gaat niet om de overtuigingen van mensen te veranderen, maar om deze zeer goed te begrijpen. Wees empathisch en empowerend. Geef daarom ruimte aan mensen om hun ideeën, bedenkingen, ... kenbaar te maken. Let erop dat je niemand voortrekt en dat je ruimte geeft aan iedereen, ook aan hen die wat stiller zijn. Vermijd ook vakjargon. Bij lange praters kan je bijvoorbeeld zeggen: "Ik ga je even onderbreken, want wat je daar zegt is heel interessant. Wat denken de anderen hiervan?"

Werkvormen om de co-creatie vorm te geven

Doorheen het traject worden verschillende werkvormen gebruikt. Op gezondleven.be kan je voor elke stap ondersteunende documenten terugvinden. Soms zal de gebruikte methode wat aangepast moeten worden aan de groep die het traject loopt. Dit kan te maken hebben met hun persoonlijkheden, vaardigheden, ... Enkele voorbeelden:

- Krijg inzicht in wat de groep al weet over roken door middel van [Freewriting](#).
- Praat met de buurt over roken en hoe ze daarnaar kijken via de [journalistenmethode](#).
- Kom te weten hoe de buurt een bepaalde dienst, zoals een rookstopondersteuning, ervaart door middel van een [partiëntenreis](#).
- Ga voor dialoog en uitwisseling tijdens de co-creatiesessie met een [Wereld Café](#).
- Kom samen tot een beslissing via [dot voting](#).

Het co-creatieregenboogframework brengt verschillende methoden samen in een model.

[Angelo et al. 2023](#)

Dit model werd in het kader van het Health Cascade project ontwikkeld. Het geeft voorbeelden van methoden die gebruikt kunnen worden tijdens het co-creatietraject. De keuze van methoden hangt af van het doel dat je voor ogen hebt: informeren, begrijpen, stimuleren, samenwerken en gedeelde beslissingen maken. Op pagina 78 van [dit document kan je een volledig overzicht van de methoden terugvinden](#).

Daarnaast vind je op de website van Health Cascade ook een [document](#) met deze methoden en een link naar de uitleg ervan.

Deelnemers rekruteren

Mensen meenemen in het traject is essentieel. Een groep van ongeveer 10 personen is ideaal om aan co-creatie te doen. Zorg daarbij voor een voldoende diverse samenstelling. In een groep van gelijkgezinden komen geen nieuwe oplossingen. Maar let daarbij wel op dat iedereen zich voldoende vrij voelt om rechtuit te spreken. Denk hierbij aan bestaande machtsstructuren die hierop een invloed kunnen hebben.

Om diverse deelnemers te vinden, kan je samenwerken met organisaties die al een goede band hebben met bepaalde doelgroepen.

Let erop dat uitnodigingen en communicatie over het traject aansluiten bij de buurt en voldoende laagdrempelig zijn. Denk daarbij aan eenvoudige taal en herkenbare foto's (deze kunnen gerust in de buurt zelf genomen zijn).

Laat de sessies doorgaan op een toegankelijke plaats en tijdstip, of indien mogelijk: bij de doelgroep! Zo raakt iedereen zeker goed thuis. Voorzie een hapje en een drankje.

Meer weten over co-creatie?

Dit document geeft de basis weer van co-creatie. Hiermee, en met het proces en de tools op gezondleven.be, kan je co-creatief aan de slag met roken in je buurt.

Wel je echter meer weten of andere tools gebruiken tijdens je co-creatie? Dan kunnen deze linken je verder helpen: [Gids voor co-creatie](#) van Universiteit Gent

Lees de [getuigenis van Tine Vangroenweghe](#) over de co-creatie van Gezonde Gasten (p. 64).